

א. הלכה כחכמים (עפ"י רמב"ם).
ב. אפשר שלדעת אונקלוס היתה מידה נוספת – של שני עשרונים, בה היו מודדים הסלת ללחם הפנים (עפ"י רמב"ן תרומה כה, כט).

ג. מנחת חביתי כהן גדול מחלקה ביד ולא בכלי – שאין ראוי להכניס משקל למקדש ללחם כיון שבענין קללה הוא כתוב (והשיבו לחמכם במשקל).
לפרש"י בכת"י, מחלקה כשהיא עיסה. והתוס' תמחו על כך והוכיחו שהיה מחלק בעודן סולת (וע' מקדש דוד ח).

ג. השלחן מקדש קמצים לענין אפשרות חלות פסול 'יוצא' או מגע טבול יום (רש"י) או לענין שאין מועילה חזרה לעשרון כשנקמצה בפסול (עפ"י תוס'), אבל אינו מקדש להיקרב על המזבת. כן אמר רב חסדא לרמי בר חמא ששאלו.
רש"י מפרש על קומץ לבונה כשאינה בתוך כלי. והתוס' פרשו על קומץ של מנחה.

דפים פז – פח

קנב. א. כמה מידות לח היו במקדש, ולמה היו משמשות?
ב. האם בירוצי המדות (= גודשים הגולשים מהכלי) נתקדשו? במה תלויה שאלה זו?
א. לסתם מתניתין, רבי מאיר רבי יהודה ורבי שמעון, שבע כלי מדות לח היו במקדש (כך נתקבל במסורת); וזה חלוקתן ופירוט שימושן:
לתנא קמא (ר' יהודה ור' מאיר); מדת ההין – שימשה בימי משה לשמן המשחה (ככתוב ושמן זית היין), וכיון שהיה היה; חצי היין (ששה לוגין) – לנסכי פר; שלישית ההין (ארבעה לוגין) – לנסכי איל; ורביעית ההין (שלושה לוגין) לכבש, יין. וכן שמן הבא למנחת חביתין – שלשה לוגין; לוג – למדוד שמן לכל המנחות; חצי לוג – חצי לוג מים לסוטה [ולרבי יהודה (סוטה טז) – רביעית], וחצי לוג שמן לתורה. וכן היה בו שימוש למנורה שנותן חצי לוג לכל נר ונר, ובמדת חצי הלוג היה מקדשו. רביעית הלוג – רביעית מים למצורע [ויש דעה הסוברת ששיעור המים חצי לוג. עתד"ה רביעית. וי"א שזהו רק לכתחילה. עתוס' סוטה טז ד"ה מביא], ורביעית שמן לנזיר. ובה היה מודד רביעית שמן לכל חלה במנחת חביתין (ר' הייא).
לדברי רבי שמעון מידת היין לא היתה נצרכת אלא לשעתה ולא היתה במקדש אלא נגנוה, ותחתיה – להשלים שבע מדות – היתה מידת לוג ומחצה, ששימשה למנחת כהן גדול בחלוקתה, לוג ומחצה בבקר ולוג ומחצה בערב.
הלכה כחכמים (רמב"ם כלי המקדש א, יז ח). ולדבריהם היה אפשר להשתמש בשני כלים – של הלוג ושל חצי לוג. ואפשר שלדעתם לא היו צריכים כלל לחלק ללוג וחצי, אלא היה נותן רביעית לכל חלה. וכן יש לדייק מדברי הרמב"ם (ע' שפת אמת וקורן אורה).
לדברי רבי אליעזר ברבי צדוק היתה מדת היין אחת ושנתות היו בה, לסמן עד כאן לפר, לאיל ולכבש. ולא היו שבע מדות.
התוס' הביאו מהתוספתא שלשיטתו היו ארבעה כלי מדה, והשנתות שימשו רק בשביל פר ואיל וכבש, אך לשאר דברים היו מדות מיוחדות. ופשט דברי רש"י אין מורה כן.

ב. להסבר רבי יוחנן, נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה בשאלה זו, האם בירוצי המדות נתקדשו; לרבי יהודה, נאמר לו למשה מפי הגבורה לשער המידות כולן לפי מידת הרביעית, וכאשר מערה אדם מכלי קטן לגדול, נשפכים לתוכו גם הבירוצים הנוזלים על הדפנות, נמצא שכלולים הם בתוך המדות. ולרבי מאיר בסיס המדידה היא המדה הגדולה – ההין – ועל כן אין הבירוצים נכללים בכל המדות, כי כשמערים מכלי גדול לכלים קטנים, סתמא דמלתא אין הבירוצים נשפכים לקטן אלא לארץ.

להסבר אביי, מחלוקת ר"י ור"מ אינה שייכת לנידון זה כלל [אלא נחלקו האם כשאמרה תורה מלאים אין ליתר כלום, או שמא לא הקפידה אלא שלא יחסר, אבל מודד הוא מדה גדולה ע"י כלים קטנים הגם שע"כ יתוסף על המדה].

סתם מתניתין להלן (צ.) שבירוצי הלח – קודש. ושם נתנו תנאים טעמים אחרים; אם משום שמדת הלח נמשחה אף מבחוץ [ולעיל נז: נחלקו תנאים בדבר], או מפני שהמשקים היו תחילה בתוך הכלי ונתקדשו כבר.

לפי הסבר אחד בסוגיא בזבחים (פח.) תלו נידון בירוצי המדות במחלוקת תנאים אחרת. פסק הרמב"ם (כלי המקדש ספ"א) שבירוצי הלח קודש.

דף פח

- קנג. א. לשם מה היה צורך למשוה את מידות רביעית הלוג וחצי הלוג?
ב. נר מנרות המנורה שכבה בלילה – מה עושים?
ג. כיצד מטיבים את הנרות?
ד. אלו כלים ואבירים היו גלויים למנורה, וממה היו עשויים?
א. רביעית הלוג נמשחה ונתקדשה כי בה היו מודדים שמן לכל חלה וחלה של מנחת החביתין (רבי חייא). [ואילו משום רביעית מים של מצורע – הלא בחוץ היתה. ומשום שמן של לחמי נזיר – הלא אין הלחם מתקדש אלא בשחיטת האיל ולא בקידוש הכלי].
חצי הלוג נמשח כדי לקדש השמן שניתן לכל נר מנרות המנורה (רבי שמעון ברבי), [אבל משום מי סוטה – אין צריך, לפי שנעשה בחוץ (כ"ג רש"י ורגמ"ה. והרי"ד כתב שאין צורך לקדש המים כלל. וצ"ב), או משום שבלא"ה המים קדושים כבר (כ"ה לגרסתנו. וכן פרשו התוס'). ומשום לחמי תודה – הלא שחיטת התודה מקדשתם ולא הכלי].

קידוש כלי המידה לדורות היה נעשה על ידי המדידה עצמה, ואף על פי שאינה עבודה – הואיל וזו היא מלאכת הכלי, וקידוש התכולה עם קידוש הכלי באים כאחת. או בדרך זו: קידוש התכולה שבשעת המדידה היא העבודה לחינוך הכלי (ע' מקדש דוד קדשים ב; חזו"א כו, ב; זבח תודה).

ב. נר מנרות המנורה שכבה בלילה, מסלקים השמן הנותר והפתילה מפני שנעשו דשן, וממלאים את הנר כמדה הראשונה.

מ'חדושי הרשב"א' משמע שרק אם נתלכלך השמן מאפר הפתילה ונעשה 'דשן', רק אז מחליפים אותו. וכן יש לדייק מרש"י כ"י.

ג. לדעת חכמים (והיא דעת רבי אליעזר ברבי צדוק. וכו"ה סתמא דסוגיא בשבת כב. תוס' וכן פסק הרמב"ם – בית הבחירה ג,ו), הנרות (= כלי קיבול השמן) היו מקשה אחת עם המנורה ולא ניתן לפרקם ממנה, אלא שהיו יכולים לכופפן לפנות הדשן ולזקפן שוב למילוי השמן. [והיה טס על כל נר, וכשמדשן היה דוחפו כלפי פיה לגלות הנר ולנקותו, ואח"כ מחזירו].

נראה שאותו טס היה גם כן מגוף המנורה, מן הככר, שבכלל 'נרותיה' הוא, והיה ניתן לדוחקו אנה ואנה (חדושים ובאורים יב).

ולדעת רבי נחמיה אליבא דחד תנא, וכן דעת רבי יהושע בן קרחה, הנרות היו יכולים להפרד מגוף המנורה, כי מקשה לא נאמר עליהן. והיו מפרקים אותם ומניחן באהל ומקנחים אותם בספוג. מבואר בגמרא (וכן מפורש ברש"י ימא כד: ד"ה שסידר) שגם לפי דעה זו, היו הנרות הנפרדים עשויים זהב.

ד. מלקחיים ומחתות היו עם המנורה, וכן היו טסים על פי הנרות (ונקבים היו באמצעם, ודרכם ניתן השמן לנר. רש"י כת"י). וכולן זהב טהור, וכן פי הנרות – זהב טהור.

דף פט

קנד. א. כמה שמן יש בלחמי תודה ונזיר, ומה מקור הדין?

ב. כמה שמן יש ליתן במנחת נדבה של ששים עשרון? וכמה סלת ושמן יש למתנדב מנחה בסתם?
ג. כמה שמן נותנים במנורה?

ד. האם מותר לערב חלבי הקרבנות או נסכיהם זה עם זה? מה הדין לכתחילה ובדיעבד?

ה. מהם שיעורי נסכי כבש הבא עם העומר?

ו. הדינים המיוחדים לקרבנות מסוימים – האם הם קיימים כאשר נזבח הקרבן שלא לשמה?

א. לחמי תודה, המצות מלבד החמץ, יש בהם סך הכל חצי לוג שמן (רבי עקיבא דרש מריבוי אחר ריבוי בשמן בשמן – למעט משאר המנחות הבאות לוג. ורבי אלעזר בן עזריה אמר: מהלכה למשה מסיני). חצי מהמנות הן באה לחלות ולרקיין וחצי לרבוכה (משום ריבוי בשמן הנאמר ברבוכה).

מפרש"י כת"י משמע (כן כתב ב'חדושי הרשב"א' ותלוי הדבר בגרסאות שונות. וכן מפורש בר"ג) שלדעת ר' אלעזר בן עזריה מחלק את חצי הלוג לשלשת מיני הלחם בשוה.

בלחמי נזיר יש רביעית שמן, הלכה למשה מסיני (רבי אלעזר בן עזריה. ולעיל (עח. וברש"י) משמע בברייתא שלמדו זאת מתודה (תודת שלמיו) שרביעית שמן הוצרכה לחלות ולרקיין שבתודה).

ב. המתנדב מנחה גדולה; לדברי חכמים נותן לוג שמן לכל עשרון (עשרון בלול ולוג). רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומרים: אפילו מנחה של ששים עשרונים אין לה אלא לוגה (למנחה ולוג שמן).

המתנדב מנחה – לא יפחות מעשרון (...למנחה ולוג שמן – לא יפחות מדבר הטעון לוג שמן).

ג. כל נר משבעת הנרות נותנים בו חצי לוג שמן, כפי ששערו חכמים [יש אומרים על ידי בדיקה מלמטה למעלה, וי"א להפך] ללילות הארוכים.

בקיץ שלילותיו קצרים היה נותר שמן ליום, והיו משליכים אותו החוצה (רש"י). או היו עושים או פתילות עבות יותר (עפ"י ירושלמי).